

Božidar Kamatović

Galerija Kolarčevog narodnog univerziteta

Mirjana Radojčić

Na svojoj prvoj samostalnoj izložbi u galeriji Kolarčevog narodnog univerziteta, Božidar Kamatović je izložio slike, nastale u periodu 1973. do 1977. godine, koje donekle čine jednu jedinstvenu i homogenu celinu, po svojoj zamisli i nameri, kao i po likovnom postupku kojim su ostvarene. Pri tom, valja istaći da je kao student Fakulteta likovnih umetnosti u klasi profesora Stojana Čelića, ovaj mladi umetnik bio u prilici da se sa nekim osnovama likovnog izraza, pre svega, sa fenomenom prostora, upozna na pravi način i da je mnogome iskoristio široke mogućnosti jedne takve saradnje.

Na svojim slikama Božidar Kamatović tretira prostor univerzuma u kome je čovek tek negde slučajno smešten, ili bačen, kao stvar, kao lutka. Savršen i strog prostorni red, koji se u svetu slike uspostavlja još više upućuje na osećanje čovekovog tamnovanja i osame, ne na osećanje sreće. Nekada, to je napušten prostor; prostor otuđenja, pustoš i mučnina naših ambijenata,

urbanih pejzaža, u kome je čovek nemoćan da ostvari harmoničan život. Staviše, geometrijski strogo raspoređene ravni, gotovo uglačane površine, koje idu u perspektivnom poretku, sugerišući utisak prostorne dubine po dijagonalni, ili koje imaju svoja horizontalna i vertikalna određenja, organizuju celine, fiksirane, neprikosnoveno statične; formiraju jedan zatvoren sklop u kome i sam čovek polako nestaje, ili u kome više nema mesta za čoveka. A u toj čovekovo neprisućnosti na slikama Božidara Kamatovića upravo se i otkriva umetnikova angažovana, humanistička poruka, kao i njegovo traganje za odgovorom na neka suštinska pitanja našeg ovovremenog postojanja. Ostvarene u prejakoj želji da iskažu poruku, Kamatovićeve slike, u načinu na koji su realizovane, ponekad deluju previše smišljano. Jednom strožijom selekcijom izloženih radova, taj utisak se, donekle, mogao izbeći. Na platnima jednostavnije komponovanim, gde je ideja o slici išla paralelno sa osećanjem uskraćivanja, ostvarena je izvesna monumentalnost i jasnoća umetničkog izraza.

Stojan Pačov

Galerija 11. april — Novi Beograd

Zdravko Vučinić

Više od deceniju i po, Stojan Pačov je konstantno prisutan u našoj likovnoj umjetnosti. Kao slikar pojavio se krajem pedesetih godina, međutim, bez obzira na promjene i sukobe koji su se tada događali, dva faktora, pored autorovog ličnog odnosa prema slici, bili su presudni za njegovo djelo. S jedne strane to je boja makedonske zemlje i njenog podneblja, a s druge, patina srednjovekovnog fresko slikarstva koje je bilo prisutno i koje je u svijesti autora uvijek trajalo kao odraz nasleđa. U tim okvirima brzo je našao sebe ostajući pri tom dosledan tretmanu koga je na početku prihvatio, produbljujući kroz nove doživljaje samo svoj unutrašnji svijet, pomjerajući, takođe, granice plastičnih vrijednosti koje su vremenom bile obogaćene novim iskustvima.

Svijet svakodnevnih realnih predmeta, koji je zahvaćen jedinstvenom temom „mrtva priroda“, zajedno sa pejzažima, čine zbir tematskog interesovanja za koje je Pačov uvijek pokazivao naročiti sluh. Okrenut objektivnoj stvarnosti kao osnovnom podsticajnom faktoru za fenomenološko nastajanje slike, nije Pačova

pokorno vezalo za motiv. On mu prilazi i determiniše ga na kreativan način tako da slika u sklopu prigušene kolorističke strukture dobija utisak impresije, ali jedne posebne, unutrašnje impresije obojene nostalgijom koju autor nosi iz predjela djetinjstva. Deskriptivni karakter motiva, znači, prevaziđen je u korist smišljenih i uvijek reduciranih pikturnalnih odnosa. Dominantan je jedan ton blizak boji pečene zemlje zajedno sa okerom koji je u više nanosa slobodno komponovan pri čemu je vidno probijanje donjih slojeva materije. Ako se ponekad pojavi druga koloristička vrijednost onda je to obično akcenat utopljen u skalu osnovnog tona. Kroz dijagonalna kretanja i horizontalne suprotnosti naziru se obrisi masa koje su fiksirane kao osnovni elemenat vizuelnog fokusa slike. U mnoštvu širokih poteza, karakteristično prigušenog akorda, prostor je ostao zgusnut, zatvoren.

Po duhovnim i formalnim odlikama, djelo Stojana Pačova pripada intimističkom slikarstvu, inače sve manje prisutnom u našoj likovnoj umjetnosti.

Mirko Sikimić

Galerija Kolarčevog narodnog univerziteta

Mirjana Radojčić

Izložba slika i crteža Mirka Sikimića, pre svega, upućuje na neka pitanja različitih vidova realizma u savremenoj umjetnosti, koji ide od pragmatičnog inventara onoga što jeste do političkog angažmana, nekada i do sentimentalnih viđenja koja iskrivljuju pogled na realnost.

Sikimićeve slike su svojevrstne reprodukcije viđenog, koje podrazumevaju i umetnikov kritički stav prema realnosti, ali koje i sadržinom i metodom u prvi plan postavljaju odnos umetnosti prema istini. To su slike — dokumenti, reprodukcije realnog koje znače direktno slaganje između konkretno viđenog i naslikanog. Fotografija ovde nije samo razlog za slikanje, već i prilika da se slika. Stoga Sikimićeve kompozicije i predstavljaju sliku o slici ili sliku slike, s tim što umnogome prevazilaze fotografiju; iskazana stvarnost ovde dobija u poetičnoj vrednosti, a naslikani predmet u vitalnosti.

Pošto, najpre, objektivom širokog raspona fotografiše prizor, umetnik odabira među dijapozitivima, kako bi ih projektovao na platnu. A onda pristupa slikanju sa ciljem da se i dok slika striktno pridržava fotografije. Pri tom, tačka sa koje slikar po-

smatra označava mesto na kome se nalazio projektor u trenutku snimanja. Ovu optičku koherenciju treba, uslovno rečeno, smatrati sastavnim delom slike. S druge strane, slika podrazumeva i određen optički „citat“, znači umetnikovu slobodu u odnosu na fotografiju utoliko što predstavlja integraciju impresija, a definisana je i prirodom samog motiva, snagom njegovog vlastitog izraza. Slika slike tako upravo dobija u intenzitetu neposrednog životnog zračenja, ona prenosi doživljaj i iskustvo umetnika. Na taj način se, takođe, pokazuje da stav slikara prema modelu nije neutralan; postoji izvestan odnos njegovog učestvovanja koji se otkriva u sižeju slike, u odabiranju modela za sliku, kao i u emocionalnoj obojenosti slikarevih percepcija. Reprodukujući na platnu jednu doživljenu situaciju Sikimić ne ide za tim da se zadrži na jednostavnom reprodukovanju samog stanja stvari. Likovi i situacije koji će biti prevedeni na platno, prethodno objektivom zaustavljeni, uvek su u domenu određenog ambijenta i kao takvi ostaju uokvireni kontekstom iz koga su potekli; to je okvir svakodnevnog života grada. To je i umetnikov svesni angažman slikarskim činom.